

DEMOGRAFIA I ONOMÀSTICA DE LES PILES A L'EDAT MODERNA

per Valentí Gual Vilà

El present article és dedicat a avaluar l'evolució demogràfica del lloc de Les Piles a tenor dels recomptes de població des de mitjan segle XIV fins al final de l'Edat Moderna. A més, aportarem tota la informació numèrica continguda als sacramentaris del lloc, els quals, malauradament, només cobreixen el darrer terç del segle XVI i la totalitat del segle XVII. Establirem el moviment estacional-mensual de les diverses variables demogràfiques. Informarem dels resultats obtinguts amb l'aplicació del mètode de reconstrucció de famílies. Avaluarem la immigració via noces a la parròquia durant el període en què disposem d'informació sacramental. Concretarem l'estructura de la família a través de les llibretes de compliment pasqual i dedicarem un capítol final a l'evolució onomàstica dels cognoms que portaven els homes de la parròquia.

1.- EVOLUCIÓ DEL POBLAMENT DE LES PILES A TRAVÉS DELS FOGATGES I DELS CENSOS DE POBLACIÓ

Per mesurar el volum demogràfic d'una població en èpoques endarrerides, disposem d'una eina documental bàsica: els fogatges. Són recomptes del nombre de cases -focs- d'un indret, ordenats per les Corts catalanes de cara al repartiment d'un impost o la fixació d'una lleva militar. No constitueixen, doncs, una font de naturalesa demogràfica, tot i que poden ser utilitzats en aquesta direcció.

¿Quin grau de fiabilitat mereixen els fogatges? Cal malfiar d'una sèrie de factors. En primer lloc, la confecció dels fogatges era molt rudimentària: es basava en les declaracions dels jurats dels pobles i de les viles i les còpies no presenten esquemes gaire clars. En segon terme, són documents administratius -censos fiscals- i, per tant, estan circumscrits a una gestió de durada temporal limitada i de tràmit. Aquest condicionant ha de tenir a veure amb la pèrdua de moltes relacions. En tercer lloc, cal ponderar l'ocultació fiscal. Certs focs no deuen figurar als recomptes. En quarta posició, presenten procediments de redacció contradictoris: uns atenent a vegueries i d'altres segons els bisbats. En cinquè terme, les dades relatives a poblacions senyoriales són estereotipades, car els senyors pagaven un tant alçat. En sisè: els buits documentals, com ara la manca d'algunes poblacions o de zones senceres d'algunes comarques. Setè: el coeficient multiplicador a aplicar per tal de transformar el nombre de focs en habitants. Hom accepta el 4,5, però sense tenir massa en compte les diferències d'hàbitat i la diversitat entre camp i ciutat.

Sigui com sigui i amb el benentès de les limitacions anteriors, no hi ha més cera que la que crema i els fogatges han de ser considerats com una font documental vàlida per aproximació de cara a atansar-nos al coneixement de la població catalana baix-medieval.

De fogatges del segle XIV ens n'han pervingut tres: el de 1358, el de 1360-1370 -refosa dels decretats per les Corts de Tortosa i de Cervera- i el de 1378, amb tres còpies i instrument fiscal usat fins el 1497, malgrat les protestes i les correccions constants. Després del fogatge de 1378, s'escola un període de silenci, de no conservació de cap document d'aquesta índole, el qual s'allarga fins el 1496-1497. Ben contràriament, la primera meitat del segle XVI n'encabeix un parell: el de 1515 i el de 1553.

Pel que fa a Les Piles, aquests són els resultats:

Quadre I. Evolució del nombre de focs de Les Piles (1365-1553)

Any	Focs
1365	20
1378	19
1497	16
1515	17
1553	21

Bon cop superats els estralls immediats causats per la carestia -1333: "lo mal any primer"- i les epidèmies de pesta bubònica -1348 i 1362-, Les Piles assolía un total de 20 focs que permet de situar el nombre d'habitants entre 80 i 100. La data de 1378 és massa propera a aquest primer recompte com per permetre interpretacions de tendència, però la xifra relativa al 1497 denota una pèrdua notable de 4 focs respecte les dades del 1365. I és que el segle XV presenta unes puntes periòdiques i importants de mortalitat que, a la llum de les escasses dades disponibles, qualifiquen la centúria de negativa. No cal oblidar l'episodi de la Guerra Civil Catalana, a l'hora de concretar un quadre de crisi general d'existència indubtable.

Per la seva banda, les dades del segle XVI palesen una recuperació demogràfica, incipient el 1515 i afermada el 1553. De fet, des del 1365 fins el 1553, el poblament de Les Piles mai va experimentar un creixement important i l'estagnació és la nota dominant en llarga tendència. Escrit en altres paraules, dos segles es van escolar d'una forma gairebé neutra per a l'indret, a efectes demogràfics i fent cas als fogatges.

Per a la totalitat del segle XVII només han pervingut estadístiques poblacionals parcials -cas del cens del bisbat de Vic el 1626- o bé generals sense detall local -cas del cens d'Ambrosio Borsano del 1685-. Disposem, però, de les dades del registre parroquial que permeten de dur a terme alguna aproximació al nombre d'habitants. L'assajarem per la via del càlcul de les taxes de natalitat: s'estableix dividint el nombre anual -o decenal- de baptismes entre la xifra global d'habitants i es

multipliqui per 1000. Les taxes de natalitat acceptades per a l'època moderna baixen entre el 35 i el 45 ‰ Si dividim els globals decennals -no pas els anuals, car així escapem de les fluctuacions típiques de l'Antic Règim demogràfic- de baptismes entre 35 i 45 i multipliquem per 1000 tindrem un interval en el qual cal situar la xifra de moradors. Resulta que el 1601-1610, el poblament del lloc oscil·laria entre els 165 i els 213 habitants, del 1641 al 1650 entre els 75 i els 97 i del 1691 al 1700 entre els 113 i els 145.

El nefast període coincident amb la Guerra de Successió a la corona espanyola (1705-1714), pot contribuir a explicar que el 1719 Les Piles només retinguí 74 pobladors i que hagi perdut població respecte la dada anterior, relativa a la darrera dècada del segle XVII. Fins al cens del comte de Floridablanca, del 1786-1787, el poble només s'hauria beneficiat d'un guany de 40 habitants, encabint-ne 114. De fet, doncs, les estimacions més optimistes per a l'Edat Moderna situen el poblament del lloc sobre els 200 habitants -inici del segle XVII- i, atenent a fogatges i censos, sembla que el més freqüent era una situació que oscil·lava entre els 100 i els 150 habitants, amb les consegüents i habituals alteracions a l'alça i a la baixa. El nombre de cases del poblet, segons les diverses avaluacions set-centistes, ho abona: 18 el 1708 i el 1719 i 20 el 1763 i el 1773.

2.- EVOLUCIÓ DEL POBLAMENT DE LES PILES A LA LLUM DELS SACRAMENTARIS

Les Piles tenia la sufragània de Torlanda. No cal pensar, però, que els infants nascuts, els nuvis casats o els homes morts naturals de Torlanda fossin anotats d'una forma exhaustiva en el registre epilenc. Els torlandesos tenien quasi tan a prop com Les Piles, unes altres parròquies (Rocafort de Queralt i Conesa, sobretot), i això motivava que fessin inscriure allí els seus fills. Serveixi aquest advertiment per comentar un fet que, òbviament, no només es donava a Les Piles, sinó també en multitud de parròquies amb sufragànies un xic allunyades o amb altres centres religiosos més propers.

Cal dur a terme una segona consideració. Ha de girar entorn de la pèssima qualitat del registre sacramental epilenc. Dubtem, fins i tot, que mereixi aquest nom, car les partides de baptisme, d'òbit i de matrimoni són interposades entre actes notariaus de la naturalesa més diversa (capítols matrimonials, testaments, compra-ventes, àpoques, arrendaments, debitoris....) durant un període de temps força considerable. No ha estat gens fàcil dur a terme el buidat documental en aquestes condicions, cosa que no impedeix que puguem garantir la qualitat del mateix.

Evolució dels baptismes:

La sèrie baptismal de Les Piles comença el 22 d'octubre del 1564, gairebé alhora que l'obligació de dur-la a inscripció emanada del concili de Trento -novembre del 1563-. Abasta fins el 25 de maig del 1704.

Del 1564 al 1570, varen ser batejats 36 infants. Els 3 decennis restants del segle XVI presenten valors molt parells: 60, 63 i 62 infantaments corresponents al 1571-1580, 1581-1590 i 1591-1600, respectivament. Si tenim en compte que al primer període avaluat li manquen gairebé 4 anys per a completar la dècada, no estranyariem d'obtenir un total de cerimònies baptismals que també fos a prop de la seixantena.

En conjunt, del 1564 al 1600 foren batejats 221 infants. Si només considerem anys complets -1565 a 1600-, obtenim una mitjana de poc més de 6 baptismes a l'any, que no serà assolida en tot el segle següent.

Al segle XVII, aquest fou el moviment decennal:

Quadre II. Moviment decennal dels baptismes. Les Piles (1601-1700)

Decenni	Nombre de baptismes
1601-1610	58
1611-1620	64
1621-1630	60
1631-1640	32
1641-1650	34
1651-1660	31
1661-1670	38
1671-1680	21
1681-1690	33
1691-1700	<u>51</u>
Total	422

Una mitjana de 4,22 baptismes a l'any durant el segle XVII, però molt desigualment repartida: 248 cerimònies -59%- a la primera meitat del segle, amb quasi 5 baptismes a l'any de mitjana; 174 batejos -41%- a la segona, amb tan sols 3,48 baptismes/any de mitjana. Un altre cop, la diferència que ja hem notat en altres parròquies entre la primera meitat i la segona del segle XVII: d'una bona tendència demogràfica a una altra de defallença.

El quadre anterior permet de copsar com els valors baptismals propis del XVI -a la ratlla de les 60 cerimònies per decenni- es mantenen fins 1630, quan s'inicia una caiguda dels valors que es perllonga fins 1690 -amb un pou profund el 1671-1680-. Del 1691 al 1700, les xifres semblen apuntar vers una recuperació, sense arribar, però, a assolir el volum d'inicis de segle. Un número índex 100 el 1601-1610 troba resposta en un 56,8 el 1681-1690, decenni que hem agafat com a mostra mitjana de les dades de l'època negra. Del 1701 a maig del 1704 reberen les aigües 18 nadons. Ho apuntem a tall de simple exhaustivitat.

Evolució de les defuncions:

El registre de defuncions fou encetat el mateix any que el de baptismes -8 de

novembre del 1564- i també clou el 1704.

El primer albat anotat ho fou el 1612, però d'aquell any fins el 1640 només recollim 12 partides relatives a enterraments d'infants i joves. Possiblement, no és fins el 1641 que els albats van ser inscrits a l'obituari de manera més o menys constant.

Pel que fa a l'evolució de la mortalitat al darrer terç del segle XVI, sabem que del 1564 al 1570 finaren 13 espilencs i només 10 del 1571 al 1580. A partir del 1581 semblen augmentar les dificultats, ja que des d'aquell any fins el 1590 en són soterrats 30 i 27 al decenni final de segle XVI. Un total de 83 defuncions, 82 de les quals pertocuen anys complets -1565-1600-, determinant una mitjana de 2,30 a l'any, sense poder considerar els albats, no inscrits.

Al segle XVII l'evolució decennal de les defuncions fou la que reflectim al quadre següent:

Quadre III. Moviment decennal de les defuncions. Les Piles (1601-1700)

Decenni	Nombre d'albats	% s/total	Nombre de cossos	Total
1601-1610	—	—	23	23
1611-1620	6	—	39	45
1621-1630	—	—	29	29
1631-1640	6	—	15	21
1641-1650	16	25,40	63	79
1651-1660	4	20,00	16	20
1661-1670	11	52,38	10	21
1671-1680	4	19,05	17	21
1681-1690	4	22,22	14	18
1691-1700	<u>17</u>	51,52	<u>16</u>	<u>33</u>
Totals	68		242	310

Ens estimem més no donar dades de la mitjana del percentatge que representa la mortalitat infantil sobre el total, car hi ha decennis en que sembla clarament infravalorada. Potser ho fou en tot el segle, a excepció del 1661-1670 i del 1691-1700. D'ací que preferim comentar el global de defuncions més que no pas entrar massa en detall.

Els totals es mantenen força variables del 1601 al 1640. Del 1611 al 1620 augmenten de forma considerable -ajudats per l'anotació de 6 albats- i són poc importants del 1631 al 1640.

Del 1641 al 1650 es desferma una crisi impressionant, amb un conjunt de 79 defuncions que pràcticament dobla els màxims obtinguts fins llavors. La dècada 1651-1660 ofereix un valor baix a causa, segurament, del terrible impacte de la crisi anterior i de la consegüent baixa dels efectius humans. El trentenni 1661-1690 repeteix la història del 1651-1660 amb 21, 21 i 18 defuncions per decenni, ara ja amb aportació dels albats. Del 1651 al 1690 tota la demografia espilencsa sembla estagnada, congelada, a baix nivell. Igual que la natalitat, del 1691 al 1700 també

s'opera la desclosa d'una mortalitat poderosa. Del 1701 al 1704 van morir 14 espilencs, 9 albats i 5 cossos.

Evolució dels matrimonis:

El registre de noces de Les Piles comença un pèl més tard que el de baptismes i òbits, concretament el 1566. Des d'aquell any fins el 1570 foren celebrades 6 bodes. Del 1571 al 1580, 19; del 1581 al 1590, 18 i del 1591 al 1600, 16. Uns valors decennals en descens molt tènue, que llencen una mitjana d'1,69 enllaços nupcials a l'any.

Al segle XVII, l'evolució per dècades fou aquesta:

Quadre IV. Moviment decennal dels matrimonis. Les Piles (1601-1700)

Decenni	Nombre de matrimonis
1601-1610	15
1611-1620	6
1621-1630	29
1631-1640	13
1641-1650	10
1651-1660	8
1661-1670	4
1671-1680	11
1681-1690	11
1691-1700	4
Total	<u>111</u>

Una mitjana de noces/any inferior en 0,5 punts a l'obtinguda pel darrer terç del segle XVI i, una altra vegada, sensibles diferències entre la primera i la segona meitat de segle: la primera s'enduu 73 bodes -66%-, amb una mitjana d'1,46 per any; la segona només el 44%, amb una mitjana de 0,75 per any. Al primer mig segle es duen a terme gairebé el doble de matrimonis que al segon.

Quant a l'evolució decennal, la notem sotmesa a alts i baixos constants. Només cal comparar el total del 1611-1620 amb l'immediatament posterior. Cal destacar, també, els pous del 1661-1670 i del 1691-1700. Efectivament, la nupcialitat del poble a la segona meitat del segle XVII és molt baixa i impedeix de creure que la represa demogràfica hagués vingut d'aquest cantó. En no disposar de les dades del segle XVIII -només sabem que del 1701 al 1704 foren celebrats 6 enllaços- no podem respondre a l'interrogant de si al segle XVIII tingué lloc un creixement vegetatiu alt o no, ni tampoc determinar la seva naturalesa.

Evolució del creixement vegetatiu:

Del 1564 al 1600, Les Piles, sobre el paper, guanyà 138 habitants, a una mitja-

na de 3,73 per any. Així, 20 del 1564 al 1570; 50 del 1571 al 1580; 33 del 1581 al 1590 i 35 del 1591 al 1600. L'escreix més important s'opera, doncs, a la dècada dels 70, mentre que el darrer vicenni del segle recull uns beneficis constants i estables.

Ara bé, si en el mateix període suara referit finaren 83 cossos, no estranyariem la defunció d'un nombre semblant d'albats. El creixement vegetatiu real es veuria reduït a una xifra d'entre 50 i 60, que no deixa de ser notable.

En aquest darrer terç del segle XVI, detallem 3 anys negatius: 1566 (-1), 1585 (-2) i 1593 (-2). I el mateix nombre de neutres: 1575, 1587 i 1589. La nòmina creixeria en cas de disposar de les defuncions de menuts.

Al segle XVII, la situació anà així:

Quadre V. Moviment decennal del creixement vegetatiu. Les Piles (1601-1700).

Decenni	Creixement vegetatiu
1601-1610	35
1611-1620	19
1621-1630	31
1631-1640	11
1641-1650	- 45
1651-1660	11
1661-1670	17
1671-1680	0
1681-1690	15
1691-1700	18
Total	112

Un benefici d'1,12 habitants/any, repartit d'una forma equitativa entre les dues parts de segles: 51 d'escreix a la primera i 61 a la segona.

Permeteu-nos unes consideracions. Hem dit 51 habitants de guany a la primera meitat del segle. Però només dues dècades com la de 1601-1610 i 1621-1630, que en total cullen 52 òbits d'adults, no disposen d'anotacions d'albats. En els primers cinquanta anys del segle XVII, Les Piles no tan sols no va guanyar un habitant per any sinó que segurament en va perdre, tot i que es fa difícil de concretar aquesta minva en xifres. D'altra banda, cal parar una atenció especial a la crisi deslliurada al decenni 1641-1650.

Pei que fa a la segona meitat de segle, els albats només abasten el 35% del total de defuncions. Ens sembla un percentatge baix i, possiblement, la feligresia tampoc augmentà tant com les xifres indiquen, encara que, segurament, va créixer.

Del 1601 al 1650, la nòmina d'anys negatius és aquesta: 1602 (-4), 1615 (-6), 1617 (-1), 1632 (-4), 1633 (-4), 1641 (-28), 1642 (-9), 1643 (-3), 1644 (-2), 1645 (-1), 1647 (-6) i 1648 (-4). Un conjunt de 12 anys negatius, 7 dels quals es concentren en

l'època 1641-1648, que recull una crisi de gran volada. A més, 4 d'equilibri entre baptismes i defuncions: 1619, 1620, 1631 i 1634. Val la mateixa consideració que hem efectuat en recórrer els anys sense guany poblacional del darrer terç del segle XVI: disposar exhaustivament de les anotacions d'albats faria incrementar la nòmina.

Del 1651 al 1700, les anyades defectives foren: 1651 (-1), 1653 (-1), 1655 (-1), 1660 (-2), 1665 (-1), 1668 (-2), 1672 (-1) i 1676 (-5). Només són 8, tenen una negativitat molt minsa i no en podem detectar cap al darrer quart del segle. Els anys neutres van ser 6: 1669, 1675, 1678, 1679, 1686 i 1693. Del 1701 al 1705, oferim un any negatiu -1703 (-2)- i un altre de neutre -1702-.

3.- EL MOVIMENT ESTACIONAL-MENSUAL DE LES DIVERSES VARIABLES DEMOGRÀFIQUES

Resulta d'un gran interès atansar-se al coneixement del moviment estacional-mensual de baptismes, concepcions, defuncions i matrimonis, car, especialment en el darrer cas, informa dels costums d'una comunitat i del domini d'un determinat tipus de calendari -agrícola, religiós, mixt...-. També pot orientar respecte de la incidència d'un grup de malalties més pròpies d'una estació que unes altres, o del respecte a les abstinències carnals de Quaresma.

Moviment estacional de baptismes i de concepcions:

Efectuarem dos quadres: el primer recollirà el moviment estacional dels baptismes entre el 1565 i el 1600 i el segon del 1601 al 1704. Així, disposarem d'elements de comparació, encara que per mostres molt diverses en nombre.

Advertim que la primera línia de cada columna recull el mes de naixement/baptisme, la segona el de concepció -endarreriment de nou mesos respecte l'anterior-, la tercera les xifres mensuals absolutes, la quarta les dades mitjanes per dia i la cinquena les proporcionals. La desviació respecte del valor 100 mesura el caràcter particular de cada mesada.

En primer lloc, sense indeterminacions:

Quadre VI. Moviment estacional de baptismes i de concepcions.

Les Piles (1565-1600)

Gn.	Fb.	Mç.	Ab.	Mg.	Jy.	Jl.	Ag.	St.	Oc.	Nv.	Ds.	
Ab.	Mg.	Jy.	Jl.	Ag.	St.	Oc.	Nv.	Ds.	Gn.	Fb.	Mç.	
21	30	29	20	13	9	11	21	13	19	19	14	= 219
0,68	1,06	0,94	0,67	0,42	0,3	0,35	0,68	0,43	0,61	0,63	0,45	
114	177	157	112	70	50	58	114	72	102	105	75	

Obtenim un clar màxim de baptismes al mes de febrer, seguit pel març i un mínim al juny, continuat del juliol. En deriva un màxim de concepcions en maig i un mínim en setembre.

Vista parcial de Les Piles, any 1923.
Fotografia de Josep Salvany. Arxiu A.C.A.G. Fons Salvany.

L'hivern recull el 36,5% dels casos i la primavera només el 19%, seguit de l'estiu amb el 20,5%. La tardor el 24% restant, acostant-se molt a la representació percentual que li pertoca.

Del 1601 al 1704, aquests són els resultats:

*Quadre VII. Moviment estacional de baptismes i de concepcions.
Les Piles (1601-1704)*

Gn.	Fb.	Mç.	Ab.	Mg.	Jy.	Jl.	Ag.	St.	Oc.	Nv.	Ds.	
Ab.	Mg.	Jy.	Jl.	Ag.	St.	Oc.	Nv.	Ds.	Gn.	Fb.	Mç.	
41	50	48	51	31	18	22	28	25	35	47	41	= 437
1,32	1,77	1,55	1,7	1,0	0,6	0,71	0,90	0,83	1,13	1,57	1,32	
110	148	129	142	83	50	59	75	69	94	131	110	

Segueix el màxim de baptismes en ple hivern -febrer-, seguit, ara de novembre. A partir d'abril els valors percentuals cauen en picat, per tal de repetir el mínim al mes de juny. És un calc dels resultats obtinguts pel darrer terç del segle XVI. Màxim hivernal i mínim en acabar la primavera. El màxim en hivern pot ser atribuït a dos factors: és l'època de l'any en què les mares estan més alliberades de feina al camp -on presten ajut als marits- i un naixement en hivern assegura que l'infant arriba crescutet a la perillosa època estival.

L'hivern abasta el 31,8% dels casos i l'estiu només el 17%. La primavera el 23% i la tardor 28,2%. Poques modificacions respecte els anteriors resultats. Patim tres indeterminacions, centrades el 1648.

Moviment estacional de les defuncions d'albats i de cossos:

Pel que fa als albats i amb la impossibilitat de salvar dues inconcrecions l'any 1633, obtenim:

*Quadre VIII. Moviment estacional de les defuncions d'albats.
Les Piles (1612-1617; 1631-1633 i 1641-1704)*

Gn.	Fb.	Mç.	Ab.	Mg.	Jy.	Jl.	Ag.	St.	Oc.	Nv.	Ds.	
6	6	3	9	4	4	5	9	9	7	5	8	= 75

Poques observacions com per poder arribar a conclusions massa elaborades. Màxim compartit per tres mesos -abril, agost i setembre- i mínim al mes de març. L'hivern comprèn el 20% dels casos i, en canvi, l'estiu el 31%. El màxim proporcional és a abril i setembre.

En relació als òbits d'adults sofrim una sola indeterminació l'any 1632. Detallem el moviment estacional en el conjunt del període de cara a treballar sobre un volum suficient d'observacions:

*Quadre IX. Moviment estacional de les defuncions de cossos.
Les Piles (1565-1704)*

Gn.	Fb.	Mç.	Ab.	Mg.	Jy.	Jl.	Ag.	St.	Oc.	Nv.	Ds.	
27	29	27	29	23	26	30	28	24	27	29	30	= 329

Dels 30 de juliol i desembre als 23 de maig: una gran igualtat entre les diverses mesades i, per tant, en els tants per cents.

Així, l'hivern -25,23%-, la primavera -23,71%-, l'estiu -24,92- i la tardor -26,14%-. Quan no hi ha diferències això també constitueix un fet comentable. En definitiva, la mortalitat adulta presenta un comportament sense alteracions remarcables entre les diverses estacions de l'any.

Moviment estacional dels matrimonis:

Presentem els resultats també per a la totalitat del període i per idèntic motiu que en el cas de les defuncions. Una indeterminació el 1616-1617 -no sabem amb certesa ni l'any d'enllaç-.

Així:

*Quadre X. Moviment estacional dels matrimonis.
Les Piles (1566-1704)*

Gn.	Fb.	Mç.	Ab.	Mg.	Jy.	Jl.	Ag.	St.	Oc.	Nv.	Ds.	
19	16	13	33	19	8	7	11	14	9	9	17	= 175

Un màxim marcadíssim en plena primavera -abril- i un mínim a l'època de batre seguit pel mes de sega. També punts baixos a l'octubre i al novembre. Res d'especial al març i al desembre, temps de Quaresma i d'Advent i, per tant, d'interdictes religiosos.

Un 34% de matrimonis en primavera i un 18% en estiu, vet ací les diferències, tot i que la tardor només ofereix un molt discret 20% i l'hivern mostra un proporcionat 28%. A Les Piles, el domini del calendari agrícola inherent a una economia de base cerealística sembla incontestable.

4.- PRINCIPALS RESULTATS DE LA RECONSTRUCCIÓ DE FAMÍLIES

Explicat "grosso modo", el sistema de reconstrucció de famílies passa per recollir en una fitxa matrimonial els principals esdeveniments de la vida d'una parella: la data de l'enllaç, el nom dels contraents i dels seus pares, la seva residència i estat matrimonial en el moment de les noces, el seguit de fills que van batejar, amb els seus noms i data de cerimònia i la de defunció dels mateixos. És, ni més ni menys, que fer un arbre genealògic de totes les nissagues d'una població determinada. En aquest cas, de Les Piles.

Una vegada duts a terme els càlculs pertinents, podem establir dades molt importants de cara a configurar aspectes imprescindibles per al correcte coneixement de la demografia de les comunitats d'Antic Règim. Malgrat tot, convé de tenir present que els resultats poden ser oferts amb una brevetat que contrasta amb la lentitud que té la seva obtenció.

Pel que fa al component de la nupcialitat, sabem que al darrer terç del segle XVI 18 dones casaren a una edat mitjana propera als 19 anys -18,9-. Al segle XVII, el retard de la dona en l'edat al matrimoni va ser perceptible: 62 casos permeten de calcular una mitjana de 21 anys. Per als homes, només retenim dades relatives al segle XVII: 28 casos aporten una mitjana de vora 29 anys -28,9-. No ens resulta desconegut que les dones del poble tenien el darrer fill a una mitjana de 39 anys i mig, que n'havien deslliurat una mitjana de 6,5 per família completa i que la vida en parella havia durat prop de 19 anys. Mentre que les dones casades amb menys de 19 anys d'edat havien esperat quasi 3 anys a tenir el primer fill -33 mesos-, les que havien esposat entre 20 i 24 només havien trigat 21 mesos en deslliurar i les maridades entre 25 i 29 anys no arribaven a l'any entre casar i el primer part.

Ultra l'aportació d'aquestes dades, d'altra banda prou importants, la migració del poblament de Les Piles no consent de treballar amb un nombre de mostres suficientment ample. Retenim, això sí, que el percentatge de "fills de fortuna" -fills il·legítims i/o abandonats- va ser de l'1,06 -7 sobre 661- i que més d'una quarta part dels infants nascuts en el període 1641-1705 no arribaven a adolescents -la "ratio" del període és 287,6-.

Tot plegat, les dades referents als càlculs esmerçats en la reconstitució de famílies de Les Piles al segle XVII, es poden inscriure perfectament en el marc d'evolució global de la zona alto-gaianenca en aquella centúria, segons tenim estudiat en la nostra tesi doctoral i a *La família moderna a la Conca de Barberà*.

5.- LA IMMIGRACIÓ VIA NOCES

Tradicionalment, les comunitats pageses modernes havien estat considerades com a llocs on els comportaments endogàmics estaven a l'ordre del dia i on la mobilitat poblacional hi era molt escassa. Un buidat exhaustiu dels llibres de matrimonis de qualsevulla d'elles no consent que perseverem en aquesta creença. Tots els pobles de la Catalunya moderna veien renovar una part del seu poblament mitjançant l'arribada d'individus de fora de la parròquia que s'esposaven al poble i, més important i definitiu, hi tenien fills. Fundaven, així, una nova llar o bé n'eixamplaven una d'existente.

Malgrat tot, un cert nombre d'individus que es casava a Les Piles només ho feia obeint el vell costum d'esposar-se al poble d'on era natural o on residia la núvia. Si després del matrimoni els cònjuges passaven a residir en un altre lloc -preferentment el poble del marit-, l'aportació a la demografia de la localitat no només era nul·la sinó que resultava negativa, puix que una donzella l'havia hagut d'abandonar.

Fetes aquestes consideracions prèvies, convé que ens endinsem en l'anàlisi del factor de la immigració via matrimoni a Les Piles de Gaià entre el 1566 i el 1704, anys per als quals tenim a l'abast la informació dels sacramentaris. Entre ambdues dates van ser celebrats un total de 176 enllaços. En 113 ocasions -el 64%, vora dues terceres parts- el nuvi era foraster. Atenent a l'actual divisió comarcal, podem establir el quadre següent:

Quadre XI. Comarca (o país) de procedència dels nuvis forasters casats a Les Piles (1566-1704)

Conca de Barberà.....	59
Alt Camp.....	12
França.....	12
Segarra	12
Urgell	9
Anoia	8
Baix Camp	<u>1</u>
	113

El domini de la comarca on Les Piles és inclosa resulta fora de dubte. La Conca de Barberà controla el 52% del volum global de procedències foranes. Hi hem inclòs tota la Baixa Segarra. Per poblacions, cal fer algunes remarques: 8 nuvis eren naturals del proper nucli de Conesa, 7 de Montblanc, 5 de Santa Coloma i de Rocafort de Queralt, 4 de Biure i de Sarral, 3 de Guimons i de Rauric i 2 de Valldeperes, Vallfogona i Pontils. Un total de 14 llocs més nodria un cònjuge: Rojals, Savellà, Senan, Sant Gallard, Vallespinosa, Vallverd, Pira, Aguiló, El Fonoll, Figueroleta, Llorac, La Cirera, Montalegre i Montargull. Cal dir que les aportacions de les dues zones de la comarca -Conca estricta i Baixa Segarra- eren molt parelles.

Seguien a la Conca, dues comarques i un regne. És simptomàtic que de França hagués vingut idèntic nombre d'individus que de l'Alt Camp o de la Segarra. Prova que, més enllà dels contingents cedits per la comarca en un fenomen de pura redistribució demogràfica, les altres àrees enviaven un gruix d'efectius humans poca cosa més que simbòlic. Tant França com les dues comarques suara referides controlen poc més del 10% dels casos cadascuna i convé de destacar un parell de localitats: Valls i Montoliu. Cadascuna enviaren 4 homes a casar a Les Piles i, per tant, abasten una tercera part del global que els és propi. Afegim que, de la banda de la Segarra, també eren vinguts 2 nuvis de l'Ametlla i del Mas de Bondia i 1 de Bellmunt, Civit, la Guàrdia Lada i Santa Fe de Montfred. La resta d'homes de l'Alt Camp procedia del Pla, el Pont i Vallmoll -2 casos cadascun- i de Cabra i Esblada, amb 1 sola transferència.

Pel que fa a l'Urgell, 5 dels 9 nuvis casats a la parroquial de Les Piles eren naturals de Guimerà. Els 4 restants eren nats a Barbens, Bellpuig, Ciutadilla i els

Omells de na Gaia. L'aportació anoienca encara es presenta més dispersa: 2 cònjuges de Jorba i 1 de Bellprat, Clariana, Contrast, La Goda, Roqueta i el terme de Sant Martí de Tous. L'únic personatge vingut del Baix Camp havia vist la primera llum a la "vila vermella" -Prades-.

Tot plegat, queda clar que, com hem determinat en altres oportunitats, la proximitat geogràfica al nucli en qüestió resulta un factor clau a l'hora de contreure núpcies. El mercat matrimonial es presenta d'abast geogràfic no excessivament llarg i la taxa d'exogàmia guarda relació directa amb el volum demogràfic de la parròquia enquestada. A més, tot i que estem en condicions d'establir quins dels homes van fer batejar fills a la parròquia i, per tant, van fer perdurar el nou llinatge si més no durant una generació, serà l'estudi onomàstic que posteriorment desenvoluparem el que permetrà de donar una orientació més clara al respecte.

6.- L'ESTRUCTURA DE LA FAMÍLIA MODERNA A LES PILES

Una part de la renovada història social es recolza en l'estudi qualitatiu de la família. A França, la família ha estat la unitat bàsica de l'anàlisi demogràfica. És en aquest sentit que s'explica la recerca de fonts documentals que continguin llistes nominals de persones agrupades per cases. En referència a l'Edat Moderna i a la nostra àrea d'estudi, hi ha una base documental pertinent: les llibretes de compliment pasqual.

En aquestes llistes cada capellà anotava els noms de cadascun dels individus que tenien l'obligació de confessar i combregar cada any durant el temps de Pasqua, d'acord amb els dictàmens de l'Església. Després assenyalava -normalment amb un signe gràfic en forma de creu-, els que obeïen el precepte.

De tota manera, la realització pràctica varia d'un bisbat a un altre i fins i tot entre parròquies. Alguns rectors anotaven que havien complert tots els feligresos, sense detallar els noms però determinant-ne el nombre -cas de Solivella-. En altres oportunitats, la mateixa llista era emprada per diversos anys, fet que en dificulta l'ús. En altres indrets, les llistes no s'han conservat fins dates més tardanes.

En definitiva, el grau d'informació que subministren les llibretes varia molt d'un indret a un altre. La mínima és el nom i el cognom del combregant/-s. La màxima, una distribució espacial -per carrers-, amb indicació del grau de parentiu entre els membres d'una mateixa llar i l'afegit de la seva condició socio-laboral. Si més no, això és plenament vàlid per al cas que ens ocupa. Hom ha afegit, amb encert, que l'ordre d'aparició dels diversos noms en la llista denota una posició jeràrquica: l'home primer que la dona, els pares primer que els fills i, en darrer lloc, el servei -criats- i els mossos i pastors. Molt ocasionalment, resta documentada l'edat dels combregants, dada que sempre s'ha de sotmetre a referèndum. El treball serià sobre les llistes de compliment pasqual informa de la successió de les diverses etapes generacionals en el si de la vida d'una comunitat.

D'altra banda, seria efectuar una anàlisi parcial de la documentació que anem a tractar no parlar de les seves limitacions. La primera és insalvable, car deriva de

l'escassetat d'aquestes llibretes i del fet que rarament se'n conserven d'anteriors al segle XVIII. La segona és encara més preocupant: exclouen els menors de 7-10 anys, exceptuats del compliment del precepte en no haver rebut la primera comunió. Segurament que els vells que no tenen la possibilitat de complir el precepte per impossibilitats físiques també en resten fora.

A inicis dels 70, Laslett, sociòleg anglès del Grup de Cambridge, va establir una tipologia de famílies que permetia una classificació de totes les situacions possibles. Gràcies a aquest Grup sembla clar que la demografia ha esdevingut més sociològica. El model proposat recull més aviat l'experiència històrica de l'Europa nord que no pas de la mediterrània. Les categories familiars que distingeix Laslett són 6. En primer lloc, les persones que viuen soles -vidus, solters o d'estat desconegut-. En segon, les famílies sense matrimoni, on es situen tres subgrups: coresidents emparentats, coresidents anteriorment emparentats i individus sense lligams aparents. En tercer, les famílies nuclears o simples -un matrimoni o un vidu vidua amb els fills-, subdividides en 4 categories -matrimoni solitari, matrimoni amb fills, vidu amb fills i vídua amb fills-. El quart lloc vindria constituït per les nissagues extenses: les anteriorment esmentades més algun parent resident ja sigui aquest ascendent, descendent, colateral o ascendent i colateral. En cinquè terme, les famílies múltiples, és a dir, la constància de diversos matrimonis convivint sota un mateix sostre, amb 5 subcategories -nucli secundari ascendent, descendent, colateralitat dels nuclis, germans casats sota el mateix sostre o altres-. Finalment, les nissagues amb estructura indeterminada o amb llaços de parentiu indiscernibles. Dins de cada categoria es distingeix sempre entre les que disposen de criats o no.

Com a limitacions principals del sistema, hom ha assenyalat que oblida les relacions familiars establertes a partir de la co-propietat -famílies que viuen separades poden tenir en comú algunes propietats- i la co-explotació conjunta d'una peça de terra per part de nissagues que no viuen al mateix immoble. Aquest darrer aspecte sembla consubstancial a les comunitats pageses de la zona mediterrània i, per tant, de la Conca. També ha estat escrit que el sistema de Laslett fa del matrimoni el nucli vertebrador del grup domèstic, sense valorar la "intensitat" de les relacions que els diversos membres mantenen. No manca qui acusa la tipologia de només recollir una part superficial de la complexitat familiar i denuncia que les llistes nominals aïllades donen una visió estàtica d'una realitat molt canviant. Malgrat tot, la classificació de Laslett és clara, simple i fàcil d'aplicar a fonts molt abundants, fet que permet un estudi comparat del tema de forma més o menys acurada.

Atenent al caràcter aproximatiu que té aquest apartat del nostre estudi, emprarem el mètode de Laslett, tot i ser plenament conscients de les seves limitacions. D'entrada, convé consignar les dificultats en l'ús d'aquest tipus de documentació. La principal deriva de la circumstància que les relacions de parentiu no resten convenientment clares i especificades més que en determinades ocasions. En concret, compararem els resultats obtinguts amb el buidat de les llibretes de compliment pasqual del 1565 i el 1722. Les llibretes de compliment pasqual de Les Piles

són conservades pels períodes 1565-1584, 1593-1640, 1667-1699 i 1722-1790. Estan dipositades, com la resta del fons sacramental de la parròquia, a l'Arxiu Històric Arxidiocesà de Tarragona (A.H.A.T).

L'any 1565, la llibreta aporta informació sobre 25 nissagues. D'aquestes, 11 són extenses -6 ascendents, 3 colaterals, 1 ascendent i colateral i 1 per esclarir-, 10 nuclears -6 de matrimoni solitari i 4 de matrimoni amb fills- i 4 múltiples -totes amb nucli secundari descendent-. A més, 7 de les 25 cases disposen de pastor -n'hi ha 5- o mosso -n'hi ha 3-.

Un segle i mig després, el 1722, el poblament de Les Piles s'havia vist reduït a 18 cases. La distribució de les diferents nissagues atenent a les categories establertes per Laslett era força semblant a la del 1565, car seguia l'equilibri entre famílies nuclears i extenses. Ho eren 9, de nuclears -3 matrimonis solitaris, 3 amb fills, 1 vidu amb fills i 2 vidus sense fills-. A més, 8 eren extenses -3 colaterals, 2 ascendents i colaterals, 1 ascendent, 1 descendent i 1 descendent i colateral-. Només consta una família múltiple, amb nucli secundari descendent. Finalment, convé esmentar que no són documentables ni mossos ni pastors.

Constatem, doncs, que el tipus de família dominant era la integrada pel matrimoni amb els fills -nuclear-, a la qual s'hi afegia circumstancialment algun germà dels cònjuges encara fadrí -extensa-. Les nissagues en què diversos matrimonis convivien sota un mateix sostre semblen en clar i franc retrocés en acabar el primer quart del segle XVIII respecte les dades del 1565. Potser havien augmentat les possibilitats de fixar ràpidament una nova residència en casar a causa d'una millora de les condicions econòmiques. Per un altre cantó, sembla indubtable que la manca de pastors i mossos el 1722 ha de ser atribuïda a un defecte -o reorientació- de la font documental més que no pas a una mutació de la infraestructura econòmica de la zona alto-gaianenca, on la ramaderia sempre hi ha estat un element notable.

D'altra banda, segons algunes informacions que aporta el rector, podem dir que els infants podien confessar des de 7 anys -el capellà n'havia arribat a confessar alguns amb només 5 anys, segons informa el 1739- però l'edat frontissa per a combregar pot ésser situada en els 10 anys, tal i com hem pogut contrastar en reiterades oportunitats.

7.- L'EVOLUCIÓ DELS COGNOMS DELS HABITANTS DE LES PILES DES DEL 1496 FINS A L'ACABAMENT DE L'ÈPOCA MODERNA

Dedicarem l'apartat final de l'article a establir l'evolució temporal dels cognoms de Les Piles des del 1496 fins el 1790. Atendrem a diversos tipus de fonts documentals per tal d'obtenir les nòmines: en primer lloc, als fogatges de 1496 i de 1553 i, en segon, a les llibretes de confessants i combregants de 1699 i 1790. Determinarem quins són els cognoms que desapareixen i quins els que perduren i també quins eren els cognoms més antics de Les Piles en acabar l'Edat Moderna.

Cal, però, de retenir una sèrie de condicionants al voltant d'aquest estudi. No tenim l'absoluta certesa que un mateix cognom identifiqui membres de la mateixa

nissaga. Per exemple, els Balcell del 1790 poden no ser descendents dels del 1496 i, en no disposar dels sacramentaris del segle XVIII, no ho podem comprovar. La originària nissaga Balcell podia desaparèixer víctima de les malalties, de l'emigració o de no assolir descendència masculina viva i, el seu lloc, passar a ocupar-lo una família homònima procedent d'un altre indret de la geografia del nostre país. Aquest és un punt que sempre cal tenir present. En segon terme, hi ha les dificultats derivades de l'ortografia dels diversos cognoms, variable segons l'anotador de torn. Un Balcell pot ser transformat, sense ser massa imaginatiu, en un Vaucell. No cal concedir massa poc pes operatiu a aquest factor.

Un cop establerts dos punts que enfosqueixen els resultats de l'anàlisi, passem a oferir les primeres relacions, ambdues derivades dels fogatges. A finals de maig del 1496 i a l'hostal de Montserrat Carbonell, a la vila de Sarra, els representants de Les Piles aportaven la relació dels noms dels caps de casa del poble. Sabem que encabia 16 llars, de les quals hem extret el nom del rector, Joan Sensever, per tal d'obtenir:

Quadre XII. Relació de cognoms de Les Piles segons el fogatge de 1496

Alemany
Balcell
Berthús (2 ocurrencies)
Bover
Briansó
Copons
Genovès
Joan
Mateu
Muntaner
Ponç
Roig
Santgenís
Talavera

Encara no 60 anys després, l'any 1553, deixant també fora d'observació el cas del vicari, Andreu Granudol, i per 20 mostres, la nòmina queda d'aquesta manera:

Quadre XIII. Relació dels cognoms de Les Piles segons el fogatge de 1553

Asbert
Balcell (2 ocurrencies)
Bartomeu
Briansó
Copons
Ferrer

Genovès (2 ocurrencies)
Mateu
Oluja
Ponç
Querol
Roca
Roig
Santgenís
Vallbona (2 ocurrencies)
Vilar

La comparació entre les dues relacions de cognoms ens permet de saber que només 8 cognoms són presents en llistats que disten encara no dues generacions. Prova que la renovació onomàstica -i, per tant, demogràfica-, era especialment acusada. Aquests cognoms són: Balcell, Briansó, Copons, Genovès, Mateu, Ponç, Roig i Santgenís. Mitja dotzena de cognoms presents el 1496 havien estat liquidats el 1553: Alemany, Berthús, Bover, Joan, Muntaner i Talavera. Per contra, 9 feien acte d'aparició per primera vegada: Asbert, Bartomeu, Ferrer, Oluja, Querol, Roca, Tomàs, Vallbona, Ferrer.

Convé de saber si perseveraren. A fi i efecte de no carregar excessivament l'estudi, efectuarem un salt cronològic i ens situarem ficticiament l'any 1699. Recordem que havia passat una època nefasta per a Les Piles, així com per a bona part de Catalunya: la guerra dels Segadors. La petja demogràfica ha de ser detectada en el terreny onomàstic. La llibreta de confessants del 1699 aporta un conjunt de 18 cases, ultra el castell on feien habitació Antoni i la seva muller Raimunda, els cognoms dels quals ignorem. Pel que fa a la resta:

Quadre XIV. Relació dels cognoms de Les Piles segons el registre de confessants del 1699

Balcell
Borràs
Briansó
Comte
Genovès
Huguet
Jover (2 ocurrencies)
Pietra
Portella
Prous
Riba
Rodes
Talavera
Vallbona (4 ocurrencies)

Dels 14 cognoms que podem concretar amb l'anàlisi de la llista de caps de casa de la llibreta de confessants del 1699, només 4 són presents en la relació derivada de l'ús del fogatge del 1553: Balcell, Briansó, Genovès i Vallbona. D'aquests 4, els 3 primers ja figuraven al lloc de les Piles el 1496 i, per tant, la seva constància s'allarga més de 200 anys, integrant el grup de cognoms més antics.

Els 10 cognoms restants són, òbviament, d'implantació posterior al 1553. El fet de disposar de les actes de baptisme, defunció i, sobretot, de matrimoni des del 1566 pot aportar claror respecte al lloc de procedència d'alguns d'aquests "nous" espilencs.

El desgavell anotador inherent a algunes èpoques del registre sacramental de Les Piles impedeix de retenir cap informació relativa als cognoms Huguet, Jover, Pietra i Prous. Altrament, sabem que els Borràs havien vingut de Sant Gallard i tenim un primer matrimoni documentat el 1621. Un Comte havia esposat a Les Piles el 1603 procedent de Santa Fe de Montfred. Els Portella eren nouvinguts des de La Cirera el 1688, mentre que els Riba, arribats des de Clariana, ja són documentables el 1595. Per la seva banda, els Rodes o Rodés, són l'únic exponent perdurat de la dotzena d'ultrapirenaics esposats a Les Piles entre el 1569 i el 1634.

Així, sabem de 5 cognoms, ignorem de 4 i hem de manifestar el nostre dubte al voltant del cognom Talavera. Recordem que figura en la nòmina del 1496 i que, en canvi, desapareix de la del 1553. Amb tot, la llibreta de confessants del 1565 informa que al castell hi feia estada mestre Talavera. El cognom repeteix amb assiduitat posteriorment. Potser els Talavera no eren al poble el 1553 o bé formaven part de focs de miserables -cosa que la categoria de "mestre" (gremial, s'entén) fa dubtar. Considerem que caldria afegir el cognom als 4 més antics de la població.

Seguint amb aquesta anàlisi de l'evolució dels cognoms espilencs a través de la història, usarem una altra llibreta de confessants, la darrera conservada del segle XVIII, per tal de conèixer les perduracions i desaparicions de cognoms al llarg del segle XVIII.

Quadre XV. Relació de cognoms de Les Piles segons el registre de confessants de 1790

Balcell
Borràs
Briansó (4 ocurrencies)
Cadens
Comte
Gener
Gual
Huguet
Jover
Malet
Prous (3 ocurrencies)

Puiggener (2 ocurrencies)
Ramon
Requesens (2 ocurrencies)
Soler
Talavera
Vallbona
Vilanova

Respecte al 1699, observem la repetició de 9 cognoms -just la meitat del total de la sèrie del 1790-. Són: Balcell, Borràs, Briansó, Comte, Huguet, Jover, Prous, Talavera i Vallbona. Balcell i Briansó ja constaven el 1496 i són, per tant, els cognoms més rancis de Les Piles. Atenent a les consideracions suara efectuades, molt probablement hi podríem afegir Talavera. En canvi, a finals segle XVIII hem perdut la traça dels Genovès, mentre els Vallbona arrenquen del 1553 i arriben fins el 1790. Uns altres 5 cognoms -Borràs, Comte, Huguet, Jover i Prous- ja eren presents el 1699, si més no, i, per tant, allarguen la seva constància al llarg i ample del segle XVIII. Convé de relacionar els nous: Cadens, Gener, Gual, Malet, Puiggener, Ramon, Requesens, Soler i Vilanova. L'època a què hem circumscrit la nostra investigació -la moderna- no fa venir més cap als nostres dies l'anàlisi. A més, cal fer constar que molts cognoms hauran restat en l'oblit del present estudi en no arribar a estendre la seva durada en els diferents períodes analitzats, en ser flor d'una generació, víctimes els seus portadors de la desaparició física, l'emigració o, simplement, no tenir descendència masculina viva. Un punt molt interessant, però, resta salvat i els cognoms que a finals del segle XVIII resultaven més antics han quedat establerts: Balcell, Briansó i, segurament, Talavera.

8.- A TALL DE RECALL

Des de mitjan segle XIV i fins finals del segle XVIII, segons les informacions aportades per fogatges i censos de població i atenent alhora als càlculs estimatius derivats dels sacramentaris, sembla ser que el poblament de Les Piles oscil·là entre 100 i 200 habitants, pobladors de vora una vintena de cases. Certament, a mitjan segle XVII la xifra més baixa encara potser es va veure sobrepassada per una d'inferior i tal volta a finals del segle XVI i a inicis del segle XVII, el llogarret havia aconseguit ultrapassar els 200 moradors.

De fet, totes les variables demogràfiques permeten de contrastar una època de relatiu esplendor al darrer terç del segle XVI. Així, aquest període oposa una mitjana anual de 6 baptismes a una altra de poc més de 4 per al segle XVII i una mitjana anual d'1,6 matrimonis a una altra d'1,1 en el Sis-cents. Dins el segle XVII és possible de distingir entre la primera i la segona meitat: 5 baptismes de mitjana anual a la primera i 3,5 a la segona, el doble de noces a la primera part de la centúria que a la segona. I també: 12 anys negatius contra només 8 i encara la inserció del període més negre, relatiu a 1641-1650, quan el lloc perdé 45 pobladors.

El moviment mensual dels baptismes repeteix valors entre 1565-1600 i 1601-1704: mentre el febrer concentra el màxim, el juny assoleix el mínim. Infantaments en hivern asseguren una possible major resistència del nen a les escomeses de la mort en estiu, estació a la qual arriba més crescutet. A més, la mare no té tanta feina al camp, en hivern. Poc a dir quant a la mortalitat d'albats a causa de l'escàs nombre d'observacions i força igualtat mensual en les defuncions de cossos. Pel que fa a les noces, màxim primaveral -abril- i mínim estival, en època de saturació de feina allà on domina el cereal -juliol-.

Els resultats que sumàriament exposem aconseguits amb l'aplicació del mètode de reconstrucció familiar, ens assabenten que els naixements il·legítims obtenen un valor testimonial, que més d'una quarta part dels nens no arribaven a l'adolescència, que les noies casaven amb 21 anys i els homes amb quasi 29 durant el segle XVII, que les primeres deslliuraven fins vora els 40 anys una mitjana de més de 6 fills en poc més de 18 anys de vida conjugal i que els intervals en mesos escolats entre boda i primer naixement variaven extraordinàriament segons l'edat de la dona en casar.

Un buidat exhaustiu dels llocs de procedència dels nuvis casats a la parroquial de Les Piles, informa que en vora dues terceres parts dels casos aquests eren forasters. Per la seva banda, la Conca controla més de la meitat de les aportacions foranes, seguida de l'Alt Camp, la Segarra i Occitània. Detallem les poblacions d'on eren originaris aquests homes que obeïen el vell costum d'esposar al poble de la noia i ens adonem que tot plegat es tracta d'un fenomen de redistribució poblacional on la proximitat geogràfica s'endevina com a factor clau.

Segons la tipologia classificatòria de Laslett, hem sotmès a estudi les llibretes de confessants i combregants dels anys 1565 i 1722. Són aquestes les que aporten dades més clares sobre les relacions de parentiu entre el cap de casa i la resta d'integrants de la llar. Resulta que tant en una com en una altra data, les famílies nuclears i extenses aporten un nombre molt igualat de casos, mentre que el 1722 les múltiples són en franc retrocés, tal volta com a conseqüència de la millora econòmica d'algunes capes de la població que permetia als recent casats d'establir-se ràpidament pel seu compte.

L'extracte que J. Iglésies va dur a terme de les relacions de noms i cognoms de caps de casa de Les Piles pel 1496 i pel 1553, conjuntament amb la informació que hem obtingut d'una font tan fidedigna com les llibretes de confessants del 1699 i del 1790, han permès d'anar seguint la petja a les renovacions i perduracions de cognoms de Les Piles al llarg d'aquells 300 anys. Sense necessitat d'insistir sobre aspectes ja apuntats, voldriem recordar que els cognoms Balcell, Briansó i, segurament, Talavera, són els més antics de la població.

ADDENDA

No aportem bibliografia de la forma usual, car per a la realització d'aquest treball només hem fet servir els llibres d'Iglésies sobre els fogatges de 1496, publicat pel Centre de Lectura de Reus, i el de 1553, editat per la Fundació Salvador Vives Casajuana, a l'ensem que la comunicació efectuada per l'il.lustre reusenc a l'Assemblea Intercomarcal d'Estudiosos de Montblanc.

La resta de dades són extretes de la nostra tesi doctoral. Al seu torn, l'apartat d'ella dedicat a Les Piles ha estat bastit, com la majoria, amb el concurs de les informacions derivades dels llibres sacramentals dipositats a l'Arxiu Històric Arxiducès de Tarragona.

Tot i que sabem que això pot sorprendre alguns lectors i especialistes, hem optat per la solució que considerem més lògica fent atenció a la naturalesa de l'article, redactat, en bona mesura, gràcies a una tasca eminentment personal.

A continuació inserim un breu apèndix documental que creiem interessant de cara a la història local de Les Piles, puix que permet de saber els noms i cognoms de la gent que vivia a la parròquia -excepció d'alguns menors d'edat-, en entrar al darrer terç del segle XVI i en exhaurir el primer quart del segle XVIII.

APÈNDIX

"Memorial dels confessats del loch de Les Piles del any 1565"

A casa den Genoves: ell, muller, fill.

En casa den Joan Farrer: ell, muller, filla, fill.

En casa den Bartolomeu: ell, muller, mare, Pere, Magí i Caterina, fills.

En casa den Sangenis: ell, muller, mare, Nicolau -germà- i el pastor.

En casa den Pere Querol: ell, muller.

En casa den Symon Querol: ell, muller, germana.

En casa den Roig: ell, muller, 3 filles -no consten els noms-.

En casa den Matheu: en Pont, sogra, muller i Margarida,

En casa den Sbert: ell, muller, gendre, muller.

En casa den Jaume Valbona: ell, muller.

En casa den Francesch Genoves: ell, muller, Caterina -cunyada-.

En casa den Oluja: ell, muller, Montserrat -fill-, el mosso i el pastor.

En casa del balle: ell, Magí -fill-, Isabel -filla-, Briansó -gendre- i muller, el pastor.

En casa den Pere Briansó: ell, muller, Toni Balcell.

En casa den Vilar: ell, muller, Nuet -gendre- i muller.

En casa den Thomàs: ell, muller.

En casa de mestre Jaume Perejoan: ell, cunyada, mestre Ferrer, muller.

En casa den Pons: ell, Joan -fill-, muller, el mosso.

En casa den Anthoni Valbona: ell, muller, Mateu -fill-, muller i Joan -fill-.

En casa den Balsell: ell, muller.

En casa den Joan Briansó: ell, muller, mare, Coloma -filla- i el pastor.

En casa den mestre Farrer, texidor: ell, muller, Jeroni -germà-.

En casa den Copons: ell, muller, Montserrat -fill-, muller, Esperança -filla- i el pastor.

Al castell: mestre Talavera, mare, muller.

Al castell: Montserrat Balcell, muller i Guillem, mosso.

"Combregants del any 1722"

Casa Prous: Francesc i Magina -muller-, Antoni -fill- i Maria -nora-, Maria -filla-, Francesc -fill-, Ramon -fill-, Josep -fill-, Magí -fill-, Joan -fill-, Pere -fill-.

Casa Talavera: Joan i Paula -muller-, Francesc Calafell -fillastre-, Anna Maria -filla-.

Casa Huguet: Ramon i Francesca -muller-, Martí -germà-, Miquel -germà-Paula -filla-.

Casa Briansó: Joan i Maria -muller-, Josep -germà-, Magdalena -germana

Casa Riba: Francesc Vallbona (masover) i Maria -muller-.

Casa Antoni Vallbona: Antoni i Maria -muller-, Macià -fill-, Isidre -fill-, Coloma -filla- i Antoni -fill-.

Casa Vallbona: Josep i Victòria -muller-, Coloma -germana-.

Casa Balcell: Agustí i Teresa -muller-, Josep -cunyat-, Coloma -germana-, Francesc -germà-.

Casa Josep Jover: Josep i Francesca -muller-.

Casa Florença: Magí, Francesc -fill-, Francesca -filla-, Magí -fill-, Josep -fill-, Ramon -fill-, Anna Maria -filla-.

Casa Comte: Jaume, Ramon -fill-, Maria -nora-, Ramon -nét-, Teresa -néta-, Isidre -fill-.

Casa Josep Soler: Josep i Coloma -muller-.

Casa Piquer: Josep, Josep Puiggener i Anna Maria -muller-, Josep -fill-, Joan -fill-.

Castell: Coloma Novelles, Josep -fill-, Antònia -filla-, Francesca -filla-.

Casa Jover: Joan i Coloma -muller-, Joan -nebot-, Josep -nebot-.

Casa Borràs: Maria Borràs, Ramon -fill-.

Casa Requesens: Jeroni, Teresa -sogra-, Maria -muller-, Paula -cunyada-, Josep -fill-, Joan -fill-.

Torlanda

Casa Moncusí: Joan i Cecília -muller-, Joan -fill- i Maria -nora-, Josep -germà-, Miquel -fill-, Sebastià -fill-, Pasqual -fill-, Josep -fill-, Joan -nét-.

Casa Pinyol: Joan i Maria -muller-, Macià -fill-.